

Zienswijze wet grondgebondenheid melkveehouderij

Hierbij wil ik graag een aantal punten aangeven naar aanleiding van het wetsvoorstel
Grondgebondenheid Melkveehouderij

Grondgebondenheid

De EU vraagt van Nederland dat de melkveehouderij 2032 grondgebonden moet zijn. Het is echter niet zo dat ieder individueel melkveehouderijbedrijf 100% grondgebonden moet zijn. In feite is de Nederlandse melkveehouderij al grondgebonden, er wordt maar marginaal ruwvoer uit het buitenland geïmporteerd. Gezien het fosfaatplafond dient de melkveesector nog ongeveer 8% te krimpen. In dit voorliggende plan wordt een krimp beoogd van 15-20% en effectief zal de uitwerking van dit plan een hogere krimp tot gevolg hebben. Daar kom ik later in dit stuk op terug. Mijn advies zou zijn om, als er toch voor een norm per individueel bedrijf gekozen moet worden, deze niet onnodig laag te maken. Beter is de krimp via vrijwillige beëindiging te bewerkstellen. Ook als de berekening gevolgd wordt die de 0,31 Ha/GVE onderbouwt kan deze norm minder streng. Omdat in de berekening geen rekening is gehouden met het gebruik van RENURE, maximaal 100 Kg N/ha; dan kan de norm naar 0,25 ha/GVE.

Extensief is geen garantie voor duurzaamheid, stuur op milieu doelen (Doelsturing)

In het onderdeel algemene achtergrond bij de toelichting op dit wetsvoorstel, wordt een hele opsomming gegeven van alle wetgeving die de afgelopen decennia is ingevoerd en dat het effect daarvan onvoldoende is. Dit is overigens allemaal wetgeving bestaande uit middelvoorschriften. Vervolgens wordt een nieuw middelvoorschrift, namelijk verplichte extensivering, als de finale oplossing gepresenteerd. Er wordt door de initiatiefnemers van dit wetsvoorstel vanuit gegaan dat extensieve bedrijfsvoering de weg is om de milieu doelen te halen. Dit is niet automatisch zo. In Frankrijk, waar men nooit derogatie heeft gekend en jaren op maximaal 170 kg N uit dierlijke mest mag geven, is heel veel drinkwater en bronwater met nitraat verontreinigd. Dit was deze zomer in Frankrijk een hele rel. (zelfs op het NOS Journaal) Goed mineralenmanagement is een veel betere manier om de waterkwaliteitsdoelen te halen. Gebruik daarom doelsturing om de milieudoelen te halen. Als je op een breed scala van KPI's (Kritische Proces Indicatoren) afrekent, heeft het ook geen zin om een Kringloopwijzer te manipuleren. Want waar je wellicht je N excretie uit het dier opleukt door minder weide uren in te vullen, verhoog je de berekende ammoniakemissie, het stikstofbodemoverschot en de methaanemissie.

Het feit dat de milieudoelstellingen onvoldoende gerealiseerd worden, komt omdat tot nu toe er niet wordt afgerekend op deze milieudoelstellingen. Doelsturing is een veel directere manier om milieudoelen te halen. Je rekent af op resultaat en ondernemers die hun vakmanschap verstaan worden beloond. Doelsturing heeft tot gevolg dat de ondernemer het milieudoel in zijn management gaat meenemen en niet een vinkje zet bij een maatregel, die als deze geen goede opvolging krijgt, het beoogde milieu effect niet oplevert of zelfs juist negatief uitpakt, omdat de implementatie van de maatregel niet goed is. Het is ook veel goedkoper dan 1/3 van Nederland als Maatschappelijk Landbouw gebied (ML-gebied) aan te wijzen en vervolgens de veehouders daarvoor te moeten compenseren met subsidies. Overigens zal doelsturing resulteren in een minder intensieve bedrijfsvoering, in ieder geval een veehouderij die minder kunstmest en krachtvoer gebruikt. Het is wel te verdedigen om een strengere GVE-norm in de ML gebieden als stok achter de deur te houden voor diegenen die niet leveren bij de doelsturing.

Aanwijzen ML gebieden en het budget voor compensatie

Uit het wetsvoorstel blijkt dat de provincies de ML gebieden dienen aan te wijzen. Voor een provincie kan het aantrekkelijk zijn om een relatief groot gebied aan te wijzen, onder het motto beter te ruim dan te krap. Vervolgens moet vanuit de landelijke overheid de compensatie gefinancierd worden. Ik voorzie dat er veel te weinig budget is om deze compensatie op een reëel niveau te kunnen bieden. Dit omdat er nu al te krap budget is voor ANLB en vanuit Brussel het GLB budget substantieel verlaagd wordt. Als het budget van te voren vastgesteld wordt en wordt verdeeld over de provincies dan wordt voorkomen dat de provincies meer ML gebied inkleuren dan dat er budget is.

Zet ANLB gelden effectiever in

Het is zonde om ANLB gelden te gebruiken om veehouders te compenseren in ML gebieden, omdat er een waterkwaliteitsdoel is of iets dergelijks. Gebruik het schaarse *ANLB budget* op die plekken waar het hoogste *natuurrendement* te halen is en gebruik *doelsturing* om *milieudoelen* te halen. Dit is zowel voor natuur als voor milieu de effectiefste aanpak en voor de veehouder biedt dit meer perspectief en het is ook veel rechtvaardiger: als je milieuvriendelijk werkt wordt dat beloond.

ANLB is een discutabel compensatiemiddel

In het ANLB wordt een landbouwer gecompenseerd voor de gederfde inkomsten die voortvloeien uit de beperkingen/ voorwaarden van het beheerspakket. Als het gebied waar een melkveehouderij is gevestigd als ML gebied wordt aangewezen, wordt de desbetreffende veehouder benadeeld ten opzichte van zijn collega's buiten het ML gebied, omdat er binnen het ML gebied minder GVE's per ha gehouden mogen worden dan er buiten. Als ANLB pakketten worden gebruikt als compensatie, schiet de netto compensatie niet op, omdat de voorwaarden van het ANLB pakket zelf ook inkomensverlies geven, daar is juist de vergoeding van het ANLB pakket op gebaseerd. De enige oplossing zou kunnen zijn om een aparte extensiveringsvergoeding te geven binnen het ANLB, puur ter compensatie voor het feit dat je binnen een ML gebied meer beperkt bent in het aantal GVE per ha. De compensatie is dan goed geborgd. Echter dan grijp ik direct terug naar mijn vorige punt: Zet de ANLB gelden effectiever in, het feit dat iemand extensiever boert is nog geen garantie voor veel biodiversiteit, grutto's e.d.

Het moet ook mogelijk zijn pakketten af te sluiten; weidevogelpakketten passen bijvoorbeeld niet in een coulisselandschap i.v.m. de predatie. Het is niet voor niets dat een provincie daarvoor gebieden aanwijst. Dus het kan er maar zo op uitdraaien dat je naar de compensatie kan fluiten.

Daarnaast is het zeer wrang voor de veehouders die nu al veel ANLB pakketten hebben afgesloten, zij kunnen niet gecompenseerd worden met gelden die ze nu al krijgen. Dat is geen compensatie.

Schaalvergroting wordt eerder aangejaagd dan geremd door deze wet

In de toelichting wordt ook gesteld dat nu het recht van de sterkste geldt en dat door dit wetsvoorstel de schaalvergroting zal worden geremd. Ik kan deze redenering totaal niet volgen. Als relatief kleine melkveehouder met 50 melkkoeien kan ik door mijn vakmanschap met de huidige wetgeving er voor zorgen dat ik minder mest hoeft af te voeren dan mijn conculega's. Dit doe ik doordat ik mij focus op mineralenefficiëntie en daardoor de laatste jaren met een beduidend lager ruw eiwit- en fosforgehalte mijn melkvee voer (tussen de 145 en 150 RE/kg ds en rond de 3,4 P/kg ds.) Dit wordt beloond via de BEX. Straks zijn mijn aantal stuks vee per ha gelimiteerd of ik nu milieuvriendelijk werk of niet, Het is alleen een simpele rekensom. Dan geldt juist het recht van de sterkste.

De grote veehouders hebben meer slagkracht en kopen makkelijk grond bij. Ik ben ook zoekende op de grondmarkt maar meer dan 2 à 3 ha kan ik niet financieren. Als er een kavel van 10 ha wordt aangeboden is de reactie van de makelaar altijd: "Het heeft onze voorkeur om de grond aan één partij te verkopen"

Grond kopen is te duur en huren is geen optie

Het is niet op te brengen om, anticiperend op het tijdpad zoals genoemd in dit wetsvoorstel, je bedrijf te extensiveren door aankoop van grond. De aankoopprijs van landbouwgrond is daar simpelweg veel te hoog voor. Daarnaast kan je straks maar 1,5 GVE op een hectare houden in de ML gebieden dus de kostprijs om te voorkomen dat je 1 GVE moet krimpen is gewoonweg erg hoog. (bij €70.000,=/ha is dat €46.000,=/GVE) Ik gaf al aan dat ik ook voornemens ben een paar ha grond te kopen, maar als mij dat lukt duurt het jaren voordat er weer financiële ruimte is om weer een paar ha te kopen. Temeer dat er veel meer opgaven zijn die financiële middelen vragen bijv. rond dierwaardige veehouderij en we ontkomen er niet aan om ook wat stalaanpassingen rond emissies te doen.

Grond huren dan? Er is best wel grond beschikbaar van gestopte veehouders, echter deze gaan dit niet verhuren als ze hun accountant raadplegen. De fiscale regels rond inkomensbelasting (BOX 3), landbouwvrijstelling bij verkoop en rond de bedrijfsoverdracht naar een opvolger (BOR-regeling) maken dit super onaantrekkelijk.

Samenwerken met een akkerbouwer is geen optie in de weidegebieden, daar er in die gebieden geen akkerbouwers zijn. Buiten de weidegebieden zal de akkerbouwer willen dat hij er ook wat mee opschiet in de vorm van grondruil. Ik voorzie dat dan massaal blijvend grasland wordt gescheurd zodat de akkerbouwer voldoende gewassen kan telen waar hij wat aan kan verdienen. Dat is niet goed voor klimaat en grondwater. Dit is vaak de negatieve bijvangst van middelsturing; je krijgt ongewenste neveneffecten en daarom levert het vrijwel nooit op wat er van verwacht wordt. Dit is ook terug te lezen in de opsomming van de wetgeving, allemaal middelsturing, die bij het onderdeel Algemene achtergrond is te lezen.

Als bijhuren van grond vrijwel onmogelijk is en aankoop van grond gezien de kapitaalsbehoefte ook geen zoden aan de dijk zet, betekent dat er alleen gedwongen krimp overblijft. Netjes boeren helpt niet, want het is slechts een simpele rekensom van GVE's/ha. Bestaande relaties waarbij mest wordt afgevoerd en voer wordt teruggekocht, tellen niet mee want je hebt de grond niet op naam.

Snijmais is niet per definitie slecht, slim toe passen van snijmais geeft juist milieuwinst

Omdat snijmais niet meetelt bij de berekening van GVE's per ha, wordt je gedwongen te stoppen met de verbouw van dit gewas. Er wordt door de initiatiefnemers verondersteld dat snijmais een vloek is voor de duurzaamheid. Dit komt omdat er bij de verbouw van snijmais extra risico is voor nitraatuitspoeling met name op de droge, lichte zandgronden. Op goed vochthoudende humeuze zandgronden is dit risico al een heel stuk kleiner en op kleigrond in de regel verwaarloosbaar. Op proefbedrijf de Marke in Hengelo (Gld), waar het hele bouwplan is geoptimaliseerd om op de meest uitspoelingsgevoelige grond onder de 50 mg Nitraat/ml uit te komen, is juist gekozen om meer mais te verbouwen dan de derogatienorm van 20% . Dit omdat snijmais ook hele grote voordelen heeft voor het milieu en het grote risicopunt nitraatuitspoeling getackeld kan worden door de juiste teeltmaatregelen en bemesting. Als het stikstofbodemoverschot wordt beperkt, blijven de voordelen over; o.a. een betere VEM/RE verhouding in het rantsoen (Ammoniak emissie beperken) en een lagere Emissiefactor voor methaan (Etherisch methaan beperken/broeikasgassen verlagen). Door snijmais helemaal niet mee te tellen gooi je het kind met het badwater weg. Bij doelsturing op N bodemoverschot is dit ook helemaal niet nodig.

Consequenties voor eigen bedrijf

Op ons bedrijf worden nu een kleine 50 melkkoeien gehouden met 17 stuks jongvee. Met deze hoeveelheid jongvee kunnen wij onze vee vervanging rond zetten. We leveren ook 'slopmelk' af aan Friesland Campina, gemiddelde leeftijd bij afvoer; 9 jaar en 4 mnd.

De melkproductie is krap 9000 kg melk/koe/jr. en we hebben krap 27 ha landbouwgrond in gebruik waarvan ruim 3 ha snijmais. Al het gras is blijvend grasland. Het is humeuze, natte zandgrond met hier en daar een veenplek; deze grond moet je niet scheuren. Draagkracht van de zode is de grootste beperking. De koeien worden geweid, liefst zo veel mogelijk weidedagen en een zo hoog mogelijke grasopname. We hebben noodgedwongen rond de 20 fok-ooien gehouden met bijbehorende lammeren om het najaarsgras af te weiden, als het te nat wordt om de koeien te weiden.

We gebruiken gemiddeld 75 kg N/ha uit kunstmest, met name op het grasland. De rest van de stikstof komt van de dierlijke mest en de N-levering uit de bodem die op deze natte grond eigenlijk grofweg na de langste dag goed op gang komt.

Om binnen de bemestingsnormen te blijven wordt er mest afgevoerd. We kopen ook wat kuilbalen aan van (ex-) veehouders in de buurt om voldoende ruwvoer beschikbaar te hebben.

Waterkwaliteit qua nitraat is hier geen issue. Ook oppervlakte water is qua N en P niet vervuild. Ons bedrijf veroorzaakt volgens Acrius een stikstofdepositie 0,16 mol/ha (2,24 gram N/ha/jaar) op het dichtstbijzijnde N2000 gebied. Door de aangekondigde verplichte reductie van de emissies van 40 %, die mij goed haalbaar lijken, daalt dit naar 0,096 mol/ha. We zitten in een coulisselandschap. Al het hakhout en de houtwallen die kunnen, hebben we via de agrarische natuurvereniging in beheer met een ANLB pakket. Dit levert ongeveer € 750,=/jaar op voor het hele bedrijf. Daarnaast doen we voor eigen rekening aan ecologisch slootschonen. Eigenlijk doen we al aan maatschappelijke landbouw.

Met de huidige veestapel hebben we 58,31 GVE en leveren ongeveer 435.000 kg melk af. Dit doen we op 27 ha dus ruim 16.000 kg melk/ha en 2,16 GVE/ha.

De kans dat we in ML gebied komen is zeer groot gezien het coulisselandschap. Dan kunnen we op de bestaande oppervlakte slechts 40,39 GVE houden, mits we de snijmaisteelt opgeven en hier gras inzaaien. Dit komt neer op 33 melkkoeien en 16 stuks jongvee. Juist; meer jongvee per 10 melkkoeien, want als we de huidige 2 kg ds. snijmais niet meer kunnen voeren zal de levensduur van onze koeien significant dalen en hebben we een hogere vee vervanging. Daarnaast gaat het Ruweiwit gehalte van het rantsoen omhoog omdat we snijmais vervangen door kuil of hooi. Juist in de nazomer en herfst wanneer het eiwitgehalte van het weidegras onverwacht flink omhoog kan schieten hebben we dan niet meer de mogelijkheid om meer mais bij te voeren om dit eiwit te benutten. De ammoniakuitstoot per koe gaat omhoog evenals de hoeveelheid methaan per koe. Wat een milieuwinst..... De melkproductie per koe zal ook zakken zonder mais. Ik vind het lastig om dat nu in te schatten. Maar totaal is met 33 melkkoeien de melkproductie bij dezelfde jaarproductie per koe ook lager: 287.000 kg /jaar Daar kan de schoorsteen niet van roken omdat ik geen idee heb hoe de initiatiefnemer van dit wetsvoorstel dit wil compenseren;

Weidevogelbeheer? Op ons bedrijf niet mogelijk gezien coulisselandschap.

GLB punten door verlengde weidegang? Het benodigd aantal weidedagen haal je niet door de slechte draagkracht van de grond; maximaal 1300 u dan houdt het hier op.

Kruidenrijk grasland? Op ons bedrijf is grond met 10 % organische stof, er staan veel kruiden in maar niet genoeg aangewezen soorten en gelijkmatige dekking om voor dit pakket te gaan of je moet iedere 3 á 4 jaar al je land opnieuw inzaaien. Dat doen we niet, het hele feest was toch bedoeld om te verduurzamen? Bij de agrarische natuurvereniging vertelden ze me dat het pakket met de hoogste vergoeding een pakket is waarbij je niet mag bemesten en weiden. De vergoeding voor dit pakket is maar €1000,=/ha. Daarnaast is dit pakket is maar zeer beperkt inpasbaar en daarvoor kan je al

helemaal geen grond aankopen van €70.000,= . Dus waar komt die €2000,= compensatie ooit vandaan?

Waar ik tenslotte wel op reken is een verplichte bijdrage die ik zal moeten storten in de stroppenpot van onze zuivelcoöperatie. Dit plan gaat een veel te grote, onnodige krimp opleveren in de Nederlandse zuivelsector. Een raadt eens wie voor de kosten van de herstructurering van de zuivelfabrieken moet betalen?

Dit terwijl de FAO juist landen als Nederland (letterlijk wordt ook ons land genoemd) oproept om hoogwaardige zuivel te blijven produceren. Onze regio is perfect geschikt om zuivel te produceren tegen hoge (milieu-)standaarden.

Dat kan ook heel goed. Met doelsturing, slimme inzet van ANLB-gelden, overleg met de sector en het oude vertrouwde poldermodel waarin je een ander ook wat gunt en daardoor met elkaar verder komt.

Ing. Albert-Jan Bos
Ureterp